

РОЗДІЛ ІV. ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК :378:615.1+613.495

В. В. Довжук

Національний медичний університет
імені О.О. Богомольця
Г. Л. Воскобойнікова
Київський міжнародний університет

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ТЕХНОЛОГІЯ ПАРФЮМЕРНО-КОСМЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ» У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті висвітлено науково-практичну проблему формування професійної компетентності студентів у процесі професійної підготовки за спеціальністю «Технологія парфюмерно-косметичних засобів» у вищих навчальних закладах. Доведено, що професійна підготовка фахівців фармацевтичної галузі у вищих навчальних закладах повинна бути спрямована на забезпечення формування їх професійної компетентності для успішної професійної самореалізації особистості для відтворення соціально активного національного виробничого потенціалу, який займатиме важливе місце в технологічному оновленні фармацевтичного та парфюмерно-косметичного виробництва, втілення у практику світового рівня досягнень науки й техніки.

Ключові слова: вища освіта, професійна підготовка, фармація, технологія парфюмерно-косметичних засобів, професійна компетентність, компетенція.

Постановка проблеми. Одним із головних завдань, які постають перед незалежною Україною у розбудові державності є модернізація вітчизняної вищої освіти для формування конкурентоспроможного, компетентного, культурного, гармонійно розвиненого фахівця. Означена проблема є актуальною і для фармацевтичної галузі та модернізації вищої фармацевтичної освіти. Фармацевтична галузь відноситься до найбільш соціально значущих галузей економіки України. Значною мірою стан справ цієї галузі залежить від можливості держави в підтриманні здоров'я населення та зміцнення економічної незалежності. Реформування вищої фармацевтичної освіти й системи професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі як складової системи освіти та охорони здоров'я України на сучасному етапі з урахуванням вітчизняного й зарубіжного досвіду здійснюється на засадах компетентнісного підходу.

Останні зміни на законодавчому рівні визначені: новим Законом «Про вищу освіту» (2014 р.) та Програмою «Освіта ХХІ ст.», які визначають стратегію розвитку освіти в Україні й направлені на створення життєздатної системи безперервного навчання й виховання для досягнення високих освітніх рівнів, забезпечення можливостей постійного професійного розвитку, духовного самовдосконалення особистості, формування

інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації.

Реформування освіти в Україні та вихід на рівень розвинених країн світу шляхом її концептуальних, структурних, організаційних засад надасть можливість у подальшому формування багатоваріантної нової інвестиційної політики в освітній сфері. Наступні кроки реформування змісту фахової підготовки є приведення його у відповідність із рівнем розвитку духовної та матеріальної культури, науки, техніки, змінами, що відбуваються в суспільстві. Перехід до гнучкої, поетапної системи підготовки фахівців, дасть змогу задовольняти потреби й можливості особистості у здобутті певного освітнього та кваліфікаційного рівнів за освітнім напрямом, відповідно до їх здібностей.

Метою є висвітлення науково-практичної проблеми формування професійної компетентності студентів у процесі професійної підготовки за спеціальністю «Технологія парфумерно-косметичних засобів» у вищих навчальних закладах та наукове обґрунтування компонентної структури компетентності спеціаліста-технолога парфумерно-косметичних засобів.

Аналіз актуальних досліджень. Наукова дискусія та пошуки постійно тривають серед практичних працівників щодо професійної компетенції сучасних фахівців. В енциклопедії професійної освіти професійна компетентність ґрунтується на: професійних якостях працівника (професійні знання, уміння, навички, як досвід діяльності); соціально-комунікативних здібностях; індивідуальних здібностях, що забезпечують самостійність професійної діяльності [2].

Останнім часом обраний напрям стратегічного розвитку охорони здоров'я в усьому світі було визначено як «фокус на пацієнта». Тому розвиток концепції самолікування має відіграти позитивну роль у забезпеченні населення більш доступних, якісних та дешевих послуг. Сучасна практика доводить, що всебічне інформування суспільства й населення, новітні підходи до самолікування, впровадження певних норм відпуску рецептурних препаратів створюють умови для скорочення витрат на охорону здоров'я та покращення загального стану здоров'я населення. Так, підґрунтям для належної фармацевтичної опіки є професійні знання та досвід провізора, норми медичної етики й деонтології, доброзичливе ставлення фармацевтичного фахівця до хворого та велика відповідальність щодо своїх обов'язків [3].

Якість вищої освіти в галузі фармації підтверджується професійною компетентністю спеціаліста, ціннісною орієнтацією, соціальною спрямованістю та зумовлює здатність задовольняти як особисті духовні й матеріальні потреби, так і потреби суспільства [1, 33].

Оцінка готовності фахівця до діяльності в умовах, наближених до професійної діяльності здійснюється з використанням типових задач, які має осягнути випускник за фахом «Технологія парфумерно-косметичних засобів»: проведення товарознавчої експертизи парфумерно-косметичних і лікарських

засобів, лікарської рослинної сировини; маркетинг парфумерно-косметичних, лікарських препаратів і косметичних послуг; визначення потреби в засобах, сировині та матеріальних ресурсах; визначення кількісних характеристик парфумерно-косметичного та фармацевтичного ринку; забезпечення раціонального застосування лікарських засобів, косметичних засобів і процедур; забезпечення раціонального косметичного догляду за шкірою та її придатками; удосконалення складу й технології парфумерно-косметичних засобів екстемпорального та промислового виробництва; розробка нормативно-технічної документації; здійснення технічної підготовки процесу виробництва парфумерно-косметичних засобів [1, 32].

Професійна підготовка студентів за спеціальністю «Технологія парфумерно-косметичних засобів» в Україні здійснюється на фармацевтичних факультетах вищих медичних і фармацевтичних навчальних закладах.

Позитивним є досвід Національного фармацевтичного університету (НФаУ) вперше в Україні (у 1998 р.) започаткував підготовку фахівців за спеціальністю «Технології парфумерно-косметичних засобів» з кваліфікацією «провізор-косметолог», об'єктами діяльності якого є парфумерні, косметичні і лікарські засоби, косметичні заклади (косметичні кабінети, салони, клініки), фармацевтичні заклади (аптека, аптечний склад, аптечний пункт), оптово-роздрібні фірми, контрольно-аналітичні лабораторії, лабораторії із сертифікації та стандартизації парфумерно-косметичних засобів, парфумерно-косметичні підприємства, лабораторії з контролю якості фармацевтичних фабрик і хіміко-фармацевтичних підприємств, лікувально-профілактичні заклади, митниця.

Базова підготовка провізора-косметолога разом із типовими для провізорів дисциплінами включає низку нових професійно орієнтованих дисциплін: основи практичної косметології, аптечна технологія лікарських та косметичних засобів, дерматологія, клінічна косметологія, ароматологія, технологія парфумерно-косметичних препаратів промислового виробництва, основи фітокосметики, основи косметичної хірургії, косметична хімія, стандартизація та контроль якості парфумерно-косметичних засобів тощо.

Відповідно до отриманої кваліфікації провізор-косметолог може здійснювати професійну діяльність: працювати в косметичних салонах і клініках; на підприємствах із виробництва парфумерно-косметичної продукції, розробляти рецептури, нормативно-технічну документацію на парфумерно-косметичні препарати; проводити консультативну роботу з питань раціонального застосування лікарських і косметичних препаратів на посаді провізора-косметолога в аптечних установах; надавати консультативну допомогу органам митного контролю у проведенні експертиз із якості та безпеки парфумерно-косметичних виробів; проводити експертизу в державних установах, які займаються контролем увезення й виробництва

парфумерно-косметичних засобів (служби санітарно-епідеміологічного контролю, органи стандартизації та сертифікації, лабораторії з контролю якості парфумерно-косметичних засобів); займатися науковими дослідженнями (навчання в аспірантурі, докторантурі).

У Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця та Київському міжнародному університеті за спеціальністю «Технологія парфумерно-косметичних засобів» відкрита магістратура. Навчання студентів відповідно освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю «Технологія парфумерно-косметичних засобів» дозволить поглибити свої знання в галузі косметології і фармації.

Базова підготовка магістра фармації за даною спеціальністю включає ряд професійно-орієнтованих дисциплін: методологія та логіка наукових досліджень, педагогіка вищої школи, косметологія, сучасні технології фармацевтичних і парфумерно-косметичних засобів, управління та економіка у фармацевтичній галузі, маркетингові дослідження, стандартизація фармацевтичної та парфумерно-косметичної продукції. Особлива увага приділяється практичній підготовці [4].

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи педагогічний досвід професійної підготовки студентів за спеціальністю «Технологія парфумерно-косметичних засобів» необхідно зазначити, що вона здійснюється за традиційним знаннєвим підходом, лише з фрагментарним використанням методик формування професійних якостей, основною з яких є діяльна здатність до вирішення майбутніх професійних завдань. Професійна компетентність майбутнього фахівця залишається невизначеною, як і не визначеними є його професійні компетенції.

Відсутня компетентнісна кваліфікаційна характеристика випускника відповідно освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» та освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр».

Оскільки профілактичний напрям є перспективним напрямом розвитку охорони здоров'я населення, він зумовлює розвиток фармацевтичної галузі, а саме: виробництва ліків – фармацевтики та парафармацевтичних і косметичних засобів – косметики, що, у свою чергу, потребує якісної підготовки фахівців.

На сучасному етапі професійна підготовка фахівців фармацевтичної галузі постійно трансформується в умовах євроінтеграції. Спираючись на досвід зарубіжних країн, нам необхідно якісно вдосконалити професійну підготовку та спрямувати її на формування в майбутнього вітчизняного фахівця фармацевтичної галузі високого рівня професійної компетентності, професійної мотивації на основі соціально-психологічних і моральних особистісних якостей, що відповідають потребам суспільства з дотриманням норм фармацевтичної етики та деонтології.

Удосконалення вищої фармацевтичної освіти відповідно до

євроінтеграційних процесів неможливе без удосконалення її менеджменту, модернізації її структури і змісту, створення сучасних підручників, навчальних посібників, методичних розробок, що забезпечили б якісний перехід до компетентно орієнтованого професійного розвитку студентів на всіх етапах безперервної фармацевтичної освіти.

Впровадження нових інтегрованих навчальних курсів та освітніх програм із використанням сучасних педагогічних, інформаційних технологій у професійну підготовку студентів спеціальності «Технологія парфумерно-косметичних засобів» сприятимуть формуванню їх професійної компетентності.

Означені аспекти мають велике значення у забезпеченні поетапної інтеграції гуманітарного та фахового змісту в професійній підготовці студентів спеціальністю «Технологія парфумерно-косметичних засобів» в Україні.

На основі системного аналізу професійної діяльності спеціаліста-технолога парфумерно-косметичних лікарських засобів визначено компонентну структуру професійної компетентності та комплекс фахових компетенцій (рис. 1).

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Професійна підготовка фахівців фармацевтичній галузі у вищих навчальних закладах повинна бути спрямована на забезпечення формування їх професійної компетентності для успішної професійної самореалізації особистості для відтворення соціально активного національного виробничого потенціалу, який займатиме важливе місце у технологічному оновленні фармацевтичного та парфюмерно-косметичного виробництва, втілення у практику світового рівня досягнень науки і техніки.

Перспективами подальшого розвитку наряду досліджень є наукове обґрунтування професійних компетенцій випускника відповідно освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» і освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр».

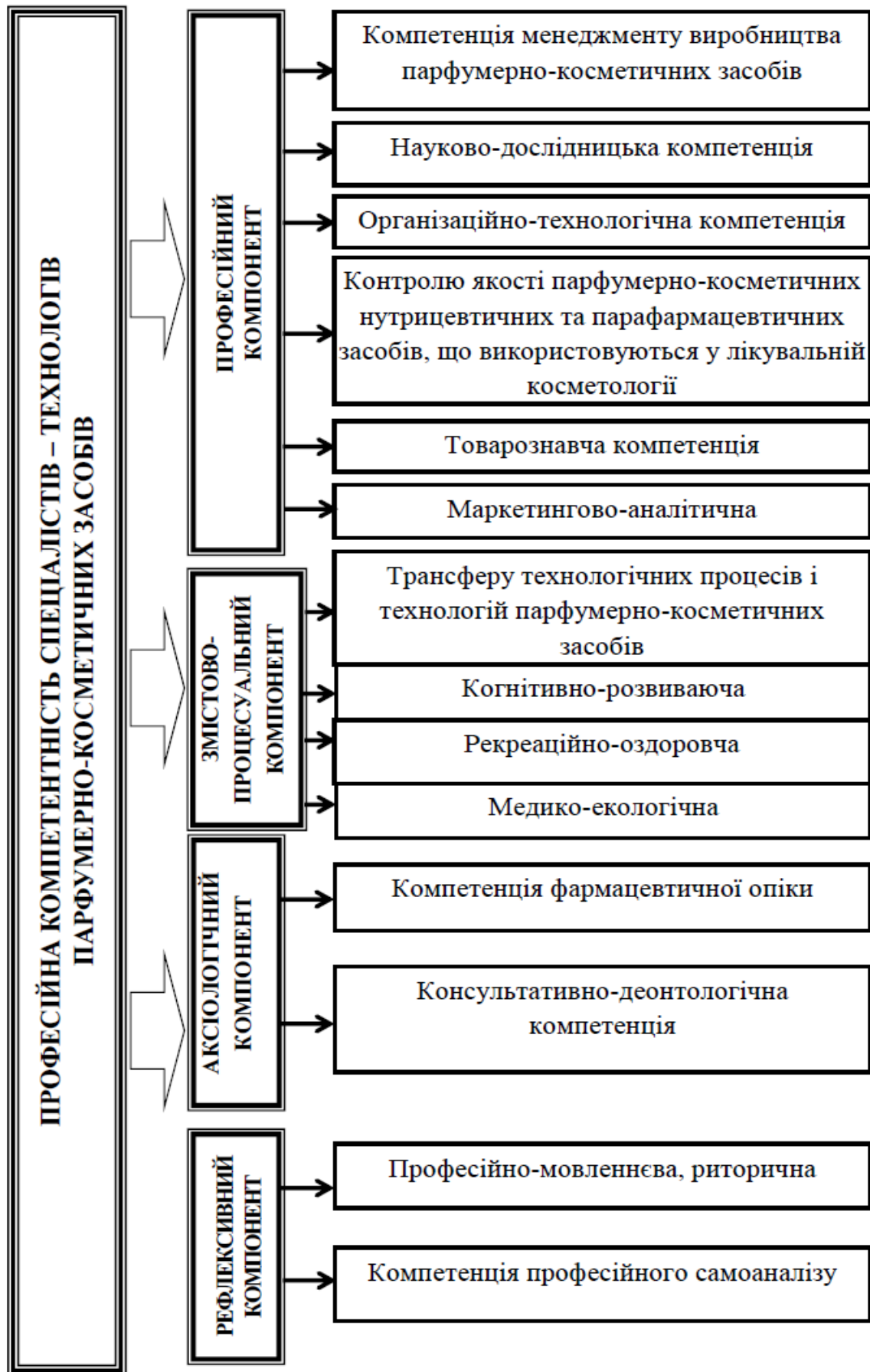

Рис. 1. Компонентна структура професійної компетентності спеціаліста – технолога парфумерно-косметичних лікарських засобів

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутко Л. А. Деякі аспекти удосконалення навчально-виховного процесу провізорів-косметологів / Л. А. Бутко, Д. С. Волох // Запорізький медичний журнал. – 2012. – № 3 (72). – С. 31–33.
2. Энциклопедия профессионального образования : в 3 т. / под ред. С. Я. Батышева. – Т. 1. – М., 1999. – С. 454.
3. Фармацевтическая опека: атлас / И. А. Зупанец, В. П. Черных, В. Ф. Москаленко и др. ; под ред. И. А. Зупанца, В. П. Черных. – К. : «Фармацевт Практик», 2004. – 192 с.
4. Набока О. І. Медико-фармацевтичний факультет [Електронний ресурс] / Ольга Іванівна Набока // Щотижневик «Аптека». – 2013. – № 5 (876). – Режим доступу : <http://www.apteka.ua/article/208953>.
5. Наказ МОЗ України від 17.05.2008 р. № 259 «Про затвердження та введення нового навчального плану підготовки фахівців за спеціальністю «Технологія парфумерно-косметичних засобів».

РЕЗЮМЕ

Довжук В. В., Воскобойникова Г. Л. Формирование профессиональной компетентности студентов в процессе профессиональной подготовки по специальности «Технология парфюмерно-косметических средств» в высших учебных заведениях.

В статье отражена научно-практическая проблема формирования профессиональной компетентности студентов в процессе профессиональной подготовки за специальностью «Технология парфюмерно-косметических средств» в высших учебных заведениях. Доказано, что профессиональная подготовка специалистов фармацевтической отрасли в высших учебных заведениях должна быть направлена на обеспечение формирования их профессиональной компетентности для успешной профессиональной самореализации личности для воссоздания социально активного национального производственного потенциала, который будет занимать важное место в технологическом обновлении фармацевтического и парфюмерно-косметического производства, воплощения в практику мирового уровня достижений науки и техники.

Ключевые слова: высшее образование, профессиональная подготовка, фармацевция, технология парфюмерно-косметических средств, профессиональная компетентность и компетенция.

SUMMARY

Dovguk V., Voskoboinicova G. Forming of professional competence of students in the process of professional preparation in specialty «Technology of perfume-cosmetic products» in higher educational establishments.

In the article, the problem of research and practice of forming of students' professional competence in the process of professional preparation in specialty «Technology of perfume-cosmetic products» in higher educational establishments is reflected. It is proved that professional preparation of specialists to pharmaceutical industry in higher educational establishments must be aimed at forming their professional competence for successful professional self-realization of the personality for the re-creation of socially active national productive potential, that will occupy an important place in the technological updating of pharmaceutical and perfume-cosmetic production, embodiment in practice of world level of achievements of science and technique.

At the present stage professional training of specialists of the pharmaceutical industry is being constantly transformed in the context of European integration. Based on the experience of

foreign countries, we need to improve qualitatively vocational training and direct it to the formation in the future specialist of domestic pharmaceutical industry a high level of professional competence, professional motivation based on social-psychological and personal moral qualities that meet the needs of society with the standards of pharmaceutical ethics and deontology.

Improvement of higher pharmaceutical education in accordance with the European integration processes is impossible without improving its management, modernization of its structure and content, creation of modern textbooks, manuals, methodological developments, ensuring the quality and transition to the competence-oriented professional development of students at all stages of continuous pharmaceutical education.

Introduction of new integrated training courses and educational programs using modern pedagogical and information technologies in training students of specialty «Technology of perfume-cosmetic products» will contribute to the formation of their professional competence.

The prospects of further research is scientific justification of professional competencies of graduates according to educational-qualification level «Bachelor» and educational-qualification level «Master».

Key words: *higher education, professional preparation, pharmacy, technology of perfume-cosmetic products, professional competency and competence.*